

A városháza termálviz-fűtése

— Lóczy Lajos kontra Lóczy Lajos —

Hogyan feneklik meg olykor a legszebb és leghasznosabb elgondolás is az apró akadémikuskodáson, vélemények változásán, vagy ok nélküli félreértésen — erről szól alábbi cikkünk.

1941-et írunk! Az új Központi Városháza és az ezzel kapcsolatos Üzemház tervező munkája rohamlépésben halad előre. Készen állnak a tervek és a Közmunkák Tanácsában lefolytatott hosszas és súlyos vita után tisztázódik a helyzet, a munka megindításához szükséges milliók rendelkezésre állnak; szóval minden készen van a „nagy mű” megindításához. Szendy Károly polgármesternek, aki minden ambícióját belevetette az Újvárosháza megépítésébe, annyira a szívében fekszik ez az ügy, hogy minden részlet dolgában maga intézkedik. Így a fűtőberendezés megtervezésével a XVI. gépészeti ügyosztályt bizza meg. Az osztály Zaitz László tanácsnok vezetésével azonnal neki is lát a munkának és rövid időn belül elkészül az Újvárosháza fűtésének terve. Kiderül, hogy 36 darab kazánra volna szükség az épülettömb kifűtésére, s a kazánháznak a megépítése és berendezése 2,800.000 pengőbe kerülne, míg az üzemi költség évi 382.000 pengőt tenne ki.

Mialatt a gőzfűtés tervezése folyik, a tanácsnok figyelme ráterelődik a termálviz-fűtés lehetőségére. Ebben az elgondolásban nagy szerep jut annak a régóta hangoztatott és folyvást visszatérő kívánságnak, hogy Budapesti levegőjét a mérgező füsttől, a koromtól és a pernyétől mindenképpen meg kell óvni. Harmínczhat kazánnak az üzembhelyezése azonban ezt a kérdést nemhogy megoldaná, hanem még állandóbbá tenné. Tudni kell ugyanis, hogy a kazánokhoz csak magyar szenet lehet használni. Ennek a szénnek az a rossz tulajdonsága, hogy nemcsak füstöt és kormot okád, hanem kénes gázokat is fejleszt, amelyek nemcsak az emberi szervezetet, hanem az épületek időállóságát is megtámadják. Zaitz László tanácsnokot a termálviz-fűtés bevezetésének elgondolásánál az vezette, hogy legkiválóbb geológusaink, közöttük id. Lóczy Lajos is, már régebben úgy nyilatkoztak, hogy a főváros területén levő termálvizek feltárása nem történik meg a kívánatos mértékben, holott ezek a vizek a fűtés kérdésében is nagy reménnyel biztatnak. A tanácsnok erről az elgondolásról kötelességszerűen jelentést tesz Morvay Endre dr. alpolgármesternek, majd magának Szendy Károly polgármesternek is, aki lelkesedve fogadja a tervet és megbizta a tanácsnokot, hogy az erre vonatkozó előterjesztést hamarosan dolgozza ki.

A terv és a végrehajtásával összefüggő számadás hamarosan meg is születik. Eleinte arra gondoltak, hogy a termálvizet a Városligetből vezessék a város belsejébe. Ezt a tervet azonban el kellett ejteni, mert a hosszú vezeték a földalatti vasút alagútján áthozták volna a városba, s ez esetleg veszélyeztethette volna a vasút biztonságát. De ettől eltekintve is olyan mennyiségű vasanyag felhasználása vált volna szükségessé, amelyből az egész épülettömb fűtéséhez szükséges csőhálózat is kitellett volna. Ennek következtében más módot kellett keresni a termálviz feltárására.

A tárgyalások során az a helyes gondolat vetődött fel, hogy a Városháza mai területén helyi furás után kellene termálviz után kutatni, mert hiszen — mint már fentebb említettük, a legkiválóbb geológusok állítása szerint — ilyen víz a fővárosnak ugyszólván egész területe alatt fellelhető. Az ügyosztály által ebben az irányban készített terv szerint a helyi furásból eredő beruházó költség 3,470.000 pengőre rugott volna ugyan, de a gőzfűtés üzemköltségével szemben az évi üzemi költség csupán 34.000 pengő lenne. Külön előnye volt ennek a tervnek az is, hogy a főváros a termálviz-fűtés révén évi 60.000

vagon szenet takarított volna meg, amit az ország széngazdálkodásának nézőpontjából is számottevő megtakarítást jelent. Emellett legfeljebb arra lett volna szükség, hogy a rendkívüli hideg napokon a fűtést egy kisebb kazánteleg létesítése után oldják meg.

Szendy Károly polgármester az ügyosztálynak erre vonatkozó előterjesztését magáévá tette, már csak azért is, mert a kérdésnek ilyenén megoldása a sűrűn lakott városrészek fűsttelenítése és általában a városra háruló közegészségügyi előnyök nézőpontjából is nagy haladást jelentett. Ebben az előterjesztésben, amelyet annakidején ki is nyomattak, a polgármester felhatalmazást kér a közgyűléstől, hogy a termálviz-fűtés bevezetése érdekében a Városháza területén mélyfurást végeztessen s ennek a költségeire 300.000 pengő megszavazását kérte a közgyűléstől.

Ez az előterjesztés azonban — sajnos — mindezekig nem került a főváros törvényhatósága elé. A polgármester ugyanis, mielőtt a közgyűlés hozzájárulását kikérte volna, szükségét látta annak, hogy a termálviz-fűtés kérdését szakértők elbírálása alá bocsássa. A főváros felkérése öt kiváló geológusunk vett részt ennek a kérdésnek a tárgyalásában és közülük három a mélyfurás megindítása mellett nyilatkozott, kettő — közöttük Lóczy Lajos dr. egyetemi tanár, a Földtani Intézet igazgatója — aggodalmasnak mondotta a furás megindítását, mert az veszedelmesnek tartotta a már működő gyógyforrások hozamát s ezért ellene szólt a tervnek. A dolgok ilyenén állása mellett a polgármester a kérdést a m. kir. bányakapitánysághoz terjesztette fel, amely végső fokon dönt a furás megindítása ügyében. A bányakapitányság viszont az előterjesztést véleményezés céljából annak a Földtani Intézetnek adta ki, amelynek igazgatója Lóczy Lajos dr., a fentebb ismertetett okfejtéssel a furás megindítása ellen nyilatkozott. Ezzel szinte előre megpecsételődött a szép és hasznos elgondolás sorsa. Meg kell itt még jegyeznünk, hogy a bányakapitányság véleménye még

a mai napig sem érkezett le a fővárosához.

A főváros nézőpontjából így talán már le is zárult ez az ügy. Részünkre azonban aktuálisá teszi a — Véletlen, annyi jónak és annyi rossznak az előidézője. E napokban ugyanis a kezünkbe került a *Hydrologiai Közönynek 1932-i évfolyama*. Lapozgatva a könyvben, szemünkbe ötlött egy anket ismeretése, amelyet „a Rudas-fürdő melletti új furásokról és a pest-szenterzsébeti sóskutról tartott előadásokhoz való hozzászólások” voltak olvashatók. A hozzászólások Dalmady Zoltán dr.-tól, Lóczy Lajos dr.-tól és Vendl Aladár dr.-tól — mind a három neves geológusunk — erednek. Ezen az anketen Lóczy Lajos dr. felszólalásában szószerint a következőket mondta:

„... Én is azon a véleményen vagyok, hogy a további kutatásokat és melegvízfeltárásokat fokozott erővel folytatni kell, mert valószínűnek tartom, hogy megfelelő befektetéssel jelentős eredményeket lehet még elérni anélkül, hogy a további meleg ásványvizek feltárása a legcsekélyebb károkat is okozná. Ellenkezőleg, mélyebb furások után lehetővé válnék jóval magasabb hőfoku, nagymennyiségű, értékesebbnél-értékesebb ásványvizek feltárása, amelyek Budapestet valóban Európa legelső fürdővárosává emelnék. Sőt módot szolgáltatnának arra is, hogy néhány ezer vagon kőszén megtakarításával, fővárosunk fontosabb középületeit forró artézi vízzel fűthessük, amire már id. Lóczy Lajos 1912-ben felhívta a főváros figyelmét, azt állítva, hogy 3-4 olyan mélyfurással, mint a városligeti artézi kut, a Központi Városházát, a parlamentet, az egyetemet és több középületet olcsón fűteni lehetne.”

A továbbiakban ugyancsak Lóczy Lajos dr., aki a mostani mélyfurástól Budapest többi gyógyforrását félti, még a következőket mondotta: „... A pesti oldalon a távolabbi környéken eszközözendő mélyfurásokhoz messzemenő perspektívák fűzhetők a petróleum és földgáz esetleges feltárására vonatkozóan

la.” Majd: „Jóllehet a mélyfurások nagy rizikóval járnak, azokat mielőbb meg kell indítani. Fővárosunk levegőjét az északon és délen épült gyári negyedek megszenyvezik és egészségtelenné teszik. Budapest helytelen építkezéséből származó ezt a súlyos hibát nagymennyiségű földgáz és forró artézi víz feltárása után le lehetne küzdeni. Ha a fővárost földgázzal világítanánk és meleg vízzel fűtenénk, sőt a gyárak is tulnyomórészen földgázüzemre térnének át, Budapest valóban Európa legnagyobb és legegészségesebb fürdővárosává volna fejleszthető.”

Ezek után Lóczy Lajos dr. professzor ur remélhetően nem veszi zokon, ha tisztelettel megkérdezzük, melyik véleményét tartja fenn? Azt-e, amelyet itt szószerint közöltünk, vagy azt-e, amelyet tízévvvel későbbben a Városháza udvarán tervezett mélyfurással kapcsolatosan mondott? Érthetetlenül tartjuk ugyanis, hogy olyan kiváló geológus, mint a professzor ur rövid tíz év távlatában pontosan ellenkező meggyőződésre jusson egy tisztára geológiai természeti kérdésben. Ez csak akkor volna megmagyarázható és érthető, ha 1932 óta Budapest alatt a föld valamilyen tektonikus elváltozáson ment volna keresztül. Tudomásunk szerint azonban ez alatt a tíz esztendő alatt Budapesten csupán a föld felett következett be új rétegződés!

Mi hát a teendő? Szerény nézetünk szerint az, hogy a Városháza udvarán a mélyfurást mielőbb meg kell indítani. Ehhez, úgy gondoljuk, nem is kell a bányakapitányság engedelmé, mert a saját telkén a tulajdonos azt teheti, amit akar. Precedensül szolgálhat erre vonatkozóan a Margitszigeten néhány évvel ezelőtt feltárt új forrás, amelynek furásához a sziget tulajdonosa, a Közmunkák Tanácsa, tudomásunk szerint nem kérte ki a bányakapitányság engedelmét. Ami pedig Lóczy Lajos tanár ur aggodalmát illeti, arra mutatunk rá, hogy néhány évvel ezelőtt a Széchenyi-fürdő gyógyforrásai közelében újabb forrást tártak fel, amely má is hősegesen ontja a termálvizet, anélkül, hogy a fürdőt tápláló források ezt a legcsekélyebb mértékben is megéreznék.

(Zbd.)